

‘Praat mee over begroting en jaarrekening’

door Arjan van Rooijen

Het lijkt financieel niet goed te gaan met veel aanbieders in de Nederlandse zorgsector. Het gemiddelde rendement van zorgaanbieders is in 2022 bijna gehalveerd, het aantal aanbieders in de rode cijfers is meer dan verdubbeld, bankafspraken worden niet nagekomen en het aantal zorgaanbieders in bijzonder beheer is fors toegenomen. We spraken erover met Jan Gerben Verzijl en Annemarie van Dijk.

‘Niet echt nieuw, maar de onderwerpen en maatschappelijke context zijn minder hoopgevend dan anders’, zegt financieel adviseur Jan Gerben Verzijl. Hij schetst wel enkele lichtpunten: ‘De soep wordt niet altijd zo heet gegeten als die wordt opgediend. In ziekenhuizen is er soms meer financiële draagkracht dan consultants en media doen voorkomen. Bovendien, als raadsleden zich hier goed over laten informeren, kunnen zij namens hun cliëntenraad heel goed invloed uitoefenen. Stel goede vragen, neem verantwoordelijkheid. Het LSR helpt hier graag bij.’

Financiële onrust in de zorg is niet nieuw. Het LSR ondersteunt cliëntenraden om hun rol te pakken bij financiën en goed bestuur van de zorgorganisatie. Mogelijk las u er al eerder over, of nam u eerder dit jaar deel aan onze raadpleging over financiën. Misschien heeft u ook al eens deelgenomen aan één van onze trainingen over dit onderwerp. Deze verdiepingcursussen voor leden van cliëntenraden vinden plaats in het voorjaar en najaar, aansluitend bij de financiële jaarcyclus. Ze worden onder andere gegeven door Annemarie van Dijk en Jan Gerben Verzijl. Beide adviseurs zijn gemotiveerd om cliëntenraden goed beslagen ten ijs te laten komen in gesprekken met bestuurders van zorgaanbieders.

Maatschappelijke ontwikkelingen

‘Eigenlijk zijn de problemen helemaal niet zo plotseling’, legt Jan Gerben Verzijl uit. ‘Nu in 2022 de coronasubsidie is gestopt, zijn de zorgen ineens meer zichtbaar. Maar accountants zien al langer dat het slechter gaat. Wat nu uniek is, is dat er geen vooruitzicht op verbetering is. Maar dat perspectief is het resultaat van iets anders. De maatschappelijke en economische mechanismen erachter zijn groter dan waar de zorgaanbieder en de cliëntenraad samen iets aan kunnen doen. Ten eerste stijgen de kosten harder dan de opbrengsten. Ten tweede is er het tekort aan personeel. En ten derde leidde corona tot uitstel van medische behandelingen en leidt uitstel meestal tot zwaardere en dus duurdere zorg.’

De gevolgen van de maatschappelijke ontwikkelingen worden ook door de cliënten ervaren. Door personeelskrapte ervaren die weinig stabiliteit. En voor de overige aspecten van zorgkwaliteit helpt het volgens Jan Gerben ook niet: ‘Investeringen gaan vaak ten onrechte niet door. Vooral de bezuinigingen op medische technologie zijn weinig zinvol. Je schrijft die technologie in tien jaar af. De kosten per jaar zijn dan dus tien procent. Zorgorganisaties laten hiermee vooral zien: kijk eens hoe goed we bezig zijn. Maar wat doet dat met de zorgkwaliteit voor de cliënt? Die vraag mag best eens gesteld worden.’

‘Accountants zien al langer dat het slechter gaat. Uniek is dat er geen vooruitzicht op verbetering is’

Annemarie van Dijk

Meepraten is een 'must'

Vragen stellen en meepraten gaat makkelijker wanneer een cliëntenraad serieus wordt genomen. En een bestuurder werkt prettiger met een cliëntenraad die goed meekomt. Up-to-date zijn, helpt daarnaast bij het duiden en wegen van wat de bestuurder zegt, vinden de adviseurs. Annemarie: 'Het wordt de cliëntenraad wel eens voorgeschoteld dat alles goed gaat. Of juist niet. Maar hoe dik is het vet op de botten werkelijk? Is het echt wel nodig om te bezuinigen?' Jan Gerben beaamt dit: 'Dat het rendement van ziekenhuizen

Jan Gerben Verzijl

daalt, is helemaal niet erg. Zolang je meer verdient dan je uitgeeft, stijgt nog steeds je weerstandsvermogen. De solvabiliteit van ziekenhuizen is gestegen naar dik dertig procent. Ieder willekeurig bedrijf zou daarvoor tekenen.' Annemarie voegt toe: 'Wat we daarom in de LSR-verdiepingscursussen over financiën onder andere doen, is cliëntenraden leren hoe ze vanuit de jaarrekening van de zorgaanbieder zélf het financiële weerstandsvermogen kunnen berekenen. Dit komt slimme, kritische vragen ten goede.'

'De solvabiliteit van ziekenhuizen is gestegen naar dik dertig procent'

‘Op hoofdlijnen leren begrijpen hoe financieel-economische sturing in elkaar zit’

‘Met kritische vragen houd je de bestuurder bovendien scherp’, zegt Annemarie. ‘En dat is een belangrijke meerwaarde van de cliëntenraad. Een goede relatie is daar belangrijk voor. Dat je dezelfde taal spreekt en dat er open communicatie is. Zoiets moet je ook opbouwen. Wanneer je als cliëntenraad de bestuurder of controller nooit spreekt over de financiën, dan mis je niet alleen veel context, maar leer je elkaar ook niet kennen. Dus praat mee over de begroting, jaarrekening en tussentijdse rapportages. Ook als financieel alles op rolletjes loopt.’

Houd kennis up-to-date

Om te toetsen hoe goed cliëntenraden betrokken zijn bij de financiën, heeft het LSR in 2023 een peiling gehouden. Slechts minder dan de helft van de respondenten gaf aan dat hun cliëntenraad over voldoende kennis over zorgfinanciering en financiën beschikt. Tijd voor actie dus, maar besteed uw budget wijs. Annemarie: ‘U kunt zich bij het beoordelen van financiële stukken laten bijstaan door een financieel adviseur vanuit het LSR. Maar aan één van onze verdiepingscursussen heeft u ook al een heel goede basis.’

Jan Gerben: ‘U hoeft de begroting ook niet van A tot Z te kunnen begrijpen. Leer op hoofdlijnen te begrijpen hoe financieel-economische sturing in elkaar zit. In onze training leren we u dit. En daarnaast kijken we naar: hoeveel heeft de aanbieder werkelijk in kas, kan die de lopende rekeningen betalen, wordt er geld verdiend of verloren, en hoe lang houden ze dat vol?’

Annemarie: ‘We nemen de belangrijkste begrippen met u door, zodat u zich in gesprek met de bestuurder niet overdonderd voelt. Als u er op zijn minst iets van

weet, kunt u makkelijker zeggen: “O, maar dit kan ik even niet volgen. Hoe zit dat?” Belangrijk, alleen al omdat een bestuurder dan wordt gevraagd om meer toe te lichten.’

Verdiepingscursus Financiën? Ieder moment is geschikt

In het najaar worden de plannen voor het nieuwe jaar concreter en krijgen een plek in de begroting en het jaarplan. Jan Gerben en Annemarie adviseren echter om u niet blind te staren op dit moment in de jaarcyclus: ‘Het is nooit te laat om aan te haken. Want in het eerste kwartaal gaan zorgaanbieders al ervaren dat sommige doelen niet gaan worden behaald. En in het tweede kwartaal verschijnt de jaarrekening van het afgelopen jaar, waar veel informatie over de financiële situatie uit te halen is. Hier gaan we in de Verdiepingscursus Financiën in het voorjaar op in.’ Jan Gerben: ‘Deze cursus gaat deels over hoe de zorgsector is georganiseerd. En deels over hoe het binnen de zorgorganisatie is georganiseerd.’ Annemarie: ‘Er leeft nog vaak het idee dat het onderwerp financiën saai of ingewikkeld is. Of dat de cliëntenraad er niet veel mee kan. Maar de cursusbijeenkomsten zijn bruisend en interactief, met veel voorbeelden uit de praktijk. Theoretisch én heel hands-on, want u gaat aan de slag met de financiële documenten van uw eigen organisatie.’

Met een cursus, advies of themabijeenkomst van het LSR kunt u gericht uw deskundigheid vergroten, vaardigheden trainen en ervaringen uitwisselen. Kijk op www.hetlsr.nl voor het actuele aanbod en meer informatie. Liever een maatwerktraining? Bel (030-299 00 04) of mail ons (adviespunt@hetlsr.nl). We denken graag met u mee.